

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ АНАТОМІЧНОЇ ТА ГІСТОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ МАЙБУТНІМИ ЛІКАРЯМИ

INTERDISCIPLINARY APPROACH TO THE STUDY OF ANATOMICAL AND HISTOLOGICAL TERMINOLOGIES BY FUTURE DOCTORS

У статті розглядаються проблеми застосування міждисциплінарного підходу до формування термінологічної компетентності майбутніх лікарів у контексті їх професійної підготовки у закладах вищої медичної освіти. Проаналізовано сутність поняття «міждисциплінарний підхід», наведено тлумачення понять «пререквізити», «кореквізити» та «постреквізити» як базових компонентів системи міждисциплінарних зв'язків.

Окреслено роль анатомічної та гістологічної термінології у формуванні професійної термінологічної компетентності майбутнього працівника галузі охорони здоров'я.

Анатомо-гістологічна термінологія базується на уніфікованому переліку анатомічних та гістологічних термінів переважно латинського й частково грецького походження, затверджених Міжнародною асоціацією анатомів і є основою медичного спілкування фахівців різних країнах світу.

Формування загальних понять професійної лексики майбутнього лікаря, розуміння сутності процесів терміноутворення та коректного вживання термінологічних конструкцій у професійній діяльності є результатом інтеграційних процесів, які і покладено в основу міждисциплінарного підходу до вивчення дисципліни «Медична термінологія з основами латинської мови». У межах цієї навчальної дисципліни студенти вивчають: лексичний мінімум, необхідний для утворення анатомо-гістологічних термінів; елементи граматики в тих обсягах, які важливі для граматично правильного утворення термінів; словотвірні моделі. Це дає підстави стверджувати, що навчальна дисципліна «Медична термінологія з основами латинської мови» відіграє визначальну роль у забезпеченні рівня професійної комунікативної компетентності майбутніх лікарів.

У статті визначено та описано пререквізити, кореквізити та постреквізити навчальної дисципліни «Медична термінологія із основами латинської мови». Показано, що застосування міждисциплінарного підходу до формування професійної термінологічної компетентності майбутнього лікаря реалізується через горизонтальні та вертикальні зв'язки з дисциплінами фахової підготовки, насамперед: «Медична термінологія з основами латинської мови», «Анатомія людини», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Медична біологія», «Українська мова».

Ключові слова: міждисциплінарний підхід, анатомічна та гістологічна термінології, професійна термінологічна компетентність, майбутній лікар.

The article deals with the problems of applying an interdisciplinary approach to the formation of the terminological competence of future doctors in the context of their professional training in the institutions of higher medical education. The essence of the notion of "interdisciplinary approach" has been analyzed, the interpretation of the concepts of "prerequisites", "corequisites" and "postrequisites" as the basic components of the system of interdisciplinary ties has been given.

The role of anatomical and histological terminologies in the formation of the professional terminological competence of the future healthcare worker is outlined. Anatomical and histological terminologies are based on the unified list of anatomical and histological terms of mainly Latin and partly Greek origin, approved by the International Association of Anatomists and is the basis of medical communication between specialists in different countries of the world.

The formation of general concepts of the professional vocabulary of the future doctor, the understanding of the essence of the processes of term formation and the correct use of terminological constructions in professional work is the result of integration processes, which are the basis of the interdisciplinary approach to the study of the discipline "Medical terminology with the basics of the Latin language". Within this educational discipline, students study: the lexical minimum, which is necessary for the formation of anatomical and histological terms; the elements of grammar in those scopes, which are important for the grammatically correct formation of terms; and word formation models. This gives the reason to assert that the educational discipline "Medical terminology with the basics of the Latin language" plays a decisive role in ensuring the level of professional communicative competence of future doctors.

The article defines and describes the prerequisites, corequisites and post-requisites of the educational discipline "Medical terminology with the basics of the Latin language". It is shown that the application of an interdisciplinary approach to the formation of the professional terminological competence of the future doctor is implemented through horizontal and vertical connections with the disciplines of professional training, primarily: "Medical terminology with the basics of the Latin language", "Human anatomy", "Histology, cytology and embryology", "Medical biology" and "The Ukrainian language".

Key words: interdisciplinary approach, anatomical and histological terminologies, professional terminological competence, future doctor.

УДК 37.09

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/61.1.20>

Благу́н С.С.,

докт. філос. наук, доцент,
викладач кафедри мовної підготовки
Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця

Стучинська Н.В.,

докт. пед. наук, професор,
професор кафедри медичної
і біологічної фізики та інформатики
Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця

Духота С.А.,

викладач кафедри мовної підготовки
Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця

Актуальним завданням сучасної медичної освіти є забезпечення надання громадянам якісної медичної допомоги, яка можлива завдяки високому рівню підготовки медичних працівників, для яких життя і здоров'я пацієнтів – основні людські та професійні цінності. У Стратегії розвитку

медичної освіти в Україні зазначено, що «якісна медична допомога неможлива без зміни культурної парадигми та створення нового професійного середовища – самовідтворюваного та незалежного» [10], також окреслено низку шляхів і способів розв'язання проблем підвищення якості вищої

медичної освіти, серед яких є формування комунікативної, мовної та цифрової компетентності медичних працівників [10].

Проведений у рамках дослідження аналіз наукової літератури показав високий інтерес дослідників до підвищення якості професійної підготовки майбутніх стоматологів [8], фармацевтів [1, 6, 7], а також лікарів [5].

Мета дослідження – проаналізувати особливості міждисциплінарного підходу до вивчення анатомічної та гістологічної термінології майбутніми лікарями, з'ясувати роль атомічної та гістологічної термінології задля формування професійної термінологічної компетентності майбутнього медичного працівника.

Застосування міждисциплінарного підходу у процесі фахової підготовки майбутніх лікарів має на меті підвищити рівень комунікативної, мовної та цифрової компетентності випускників медичних закладів вищої освіти.

Насамперед з'ясуємо сутність поняття «міждисциплінарний». У Великому тлумачному словнику сучасної української мови знаходимо визначення «міждисциплінарний» – це той, що стосується декількох галузей знання, розділів тієї або іншої науки; що знаходиться на стику різних наукових дисциплін [9]. Дослідники А. Є. Мудра, Л. Я. Федонюк, А. Г. Шульгай визначають міждисциплінарну інтеграцію як «цілеспрямоване посилення міждисциплінарних зв'язків за умов збереження теоретичної і практичної цілісності навчальних дисциплін», додаючи, що це «водночас процес узгодження змісту навчальних дисциплін щодо відображення ними єдиних, безперервних і цілісних явищ професійної діяльності» [5, с. 114]. Аналіз наукової літератури свідчить, що у вищій медичній школі традиційний варіант побудови міждисциплінарної інтеграції – це «попереднє вивчення медико-біологічних, фундаментальних, а пізніше – клінічних (профільних) дисциплін, коли кожна наступна дисципліна спирається на попередні шляхом активізації необхідних знань, навичок, умінь із попередніх. Це так зване предметно-орієнтоване навчання в межах вертикальної інтеграції» [5, с. 114].

Міждисциплінарний підхід до вивчення дисципліни полягає у створенні ланцюжків, які неформально об'єднують різні науки, коли знання з дисципліни попереднього вивчення (забезпечуючої дисципліни) є важливими для опанування нової дисципліни, що в свою чергу впливатиме на розуміння та засвоєння наступної дисципліни.

Таким чином, вивчення дисципліни «Медична термінологія із основами латинської мови» на медичних факультетах упродовж першого року навчання має міждисциплінарні зв'язки з тими дисциплінами, які студенти вивчають не лише на першому курсі, а й на старших курсах, та має на меті формування термінологічної компетентності

майбутнього лікаря. Розглянемо пререквізити, кореквізити та постреквізити вивчення дисципліни «Медична термінологія із основами латинської мови» та з'ясуємо сутність даних понять. Пререквізити (попередні вимоги): необхідні попередні знання, звичайно визначені у формі успішного закінчення інших (попередніх) освітніх компонентів; кореквізити (супутні вимоги): освітні компоненти, які вимагають щоб певні інші компоненти вивчалися одночасно або безпосередньо після успішного досягнення результатів навчання відповідних цьому компоненту; та постреквізити – дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення даної дисципліни [2, с. 26]. Пререквізитами вивчення дисципліни «Медична термінологія з основами латинської мови» є знання таких дисциплін, як «Українська мова», «Іноземна мова», «Біологія», «Хімія», «Фізика», «Історія», «Культурологія». Кореквізити. Вивчення дисциплін «Анатомія людини», «Медична біологія», «Біологічна та біоорганічна хімія», «Медична і біологічна фізика», «Гістологія, цитологія та ембріологія». Постреквізити. Дисципліна «Медична термінологія з основами латинської мови» є прикладною дисципліною для вивчення Міжнародного класифікатора хвороб, а також таких дисциплін як «Анатомія людини», «Медична біологія», «Біологічна та біоорганічна хімія», «Медична і біологічна фізика», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Мікробіологія», «Фізіологія», «Патофізіологія», «Патанатомія», «Фармакологія» та дисциплін клінічного спрямування (рис. 1).

Роль анатомічної та гістологічної термінології у професійній підготовці майбутніх лікарів.

Анатомо-гістологічна термінологія – це уніфікований перелік анатомічних та гістологічних термінів, затверджених Міжнародною асоціацією анатомів, вона є основою медичного спілкування, що ґрунтується на використанні однакових латинських назв кожної структури у різних країнах світу. Анатомічна та гістологічна термінології складається переважно з термінів латинського й частково грецького походження, цим обумовлена актуальність вивчення дисципліни «Медична термінологія з основами латинської мови» студентами медичних факультетів медичних закладів вищої освіти, а кінцевою метою вивчення дисципліни є оволодіння компетентностями грамотного і вільного використання греко-латинських анатомо-гістологічних, фармацевтичних та клінічних термінів у практичній діяльності фахівця.

Вільне володіння термінологією для майбутніх лікарів є запорукою успішної професійної діяльності, тому виокремлюємо термінологічну компетентність як складову професійної компетентності. Поняття «професійна термінологічна компетентність» розглядаємо як здатність фахівця відповідати

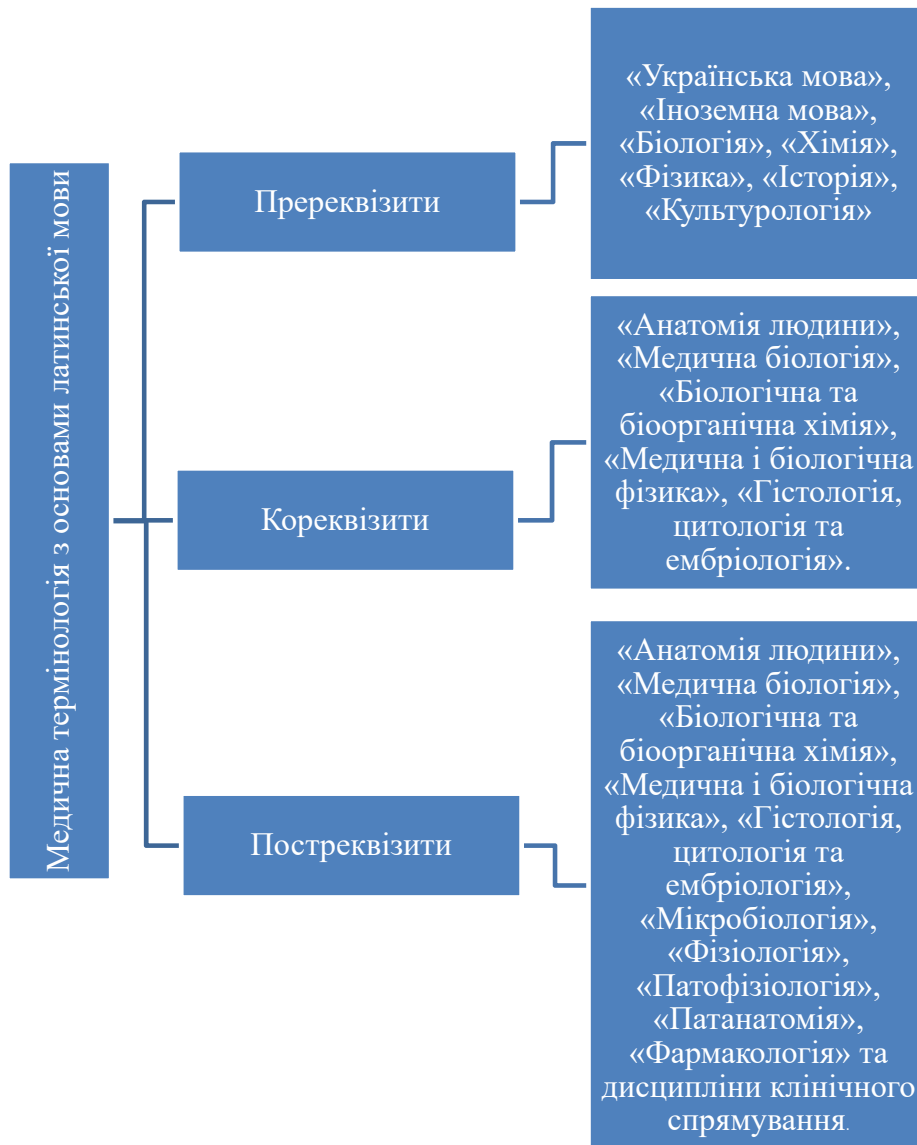

Рис. 1. Необхідні навчальні компоненти (пререквізити, кореквізити і постреквізити) дисципліни «Медична термінологія з основами латинської мови»

вимогам професії, демонструвати належні особисті якості в ситуаціях професійного спілкування, використовувати знання фахової термінології, вміння та навички вживати точно і лінгвістично правильно терміни в усному й писемному професійному мовленні, ґрунтуватись на власній внутрішній мотивації та досвіді, усвідомлювати необхідність саморозвитку та самовдосконалення [4, с. 219].

Для вивчення анатомічної та гістологічної термінології потрібно опанувати вміння та навички, які студенти здобувають у межах таких дисциплін: «Медична термінологія з основами латинської мови», «Анатомія людини», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Медична біологія», «Українська мова» та ін. (рис. 2).

У межах дисципліни «Медична термінологія з основами латинської мови» студенти вивчають лексичний мінімум, необхідний для утворення анатомо-гістологічних термінів, елементи граматики в тих обсягах, які важливі для граматично

правильного утворення термінів, словотвірні моделі та ін. Дисципліна «Анатомія людини» передбачає набуття кожним студентом знань з анатомії у світі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності лікаря. «Гістологія, цитологія та ембріологія» дозволяє опанувати знання, вміння та практичні навички, які надають можливість фахівцеві правильно побудувати алгоритм діагностики, який необхідний для постановки діагнозу та лікування хворого, у будь-якій галузі медицини. Вивчення дисципліни «Медична біологія» спрямоване на формування в студентів наукового світогляду з медико-біологічних аспектів життєдіяльності людини, здатності до аналізу інформації й оволодіння сучасними знаннями з медичної біології та визначення місця її складових в загальній системі знань про природу і медицину. Опанування

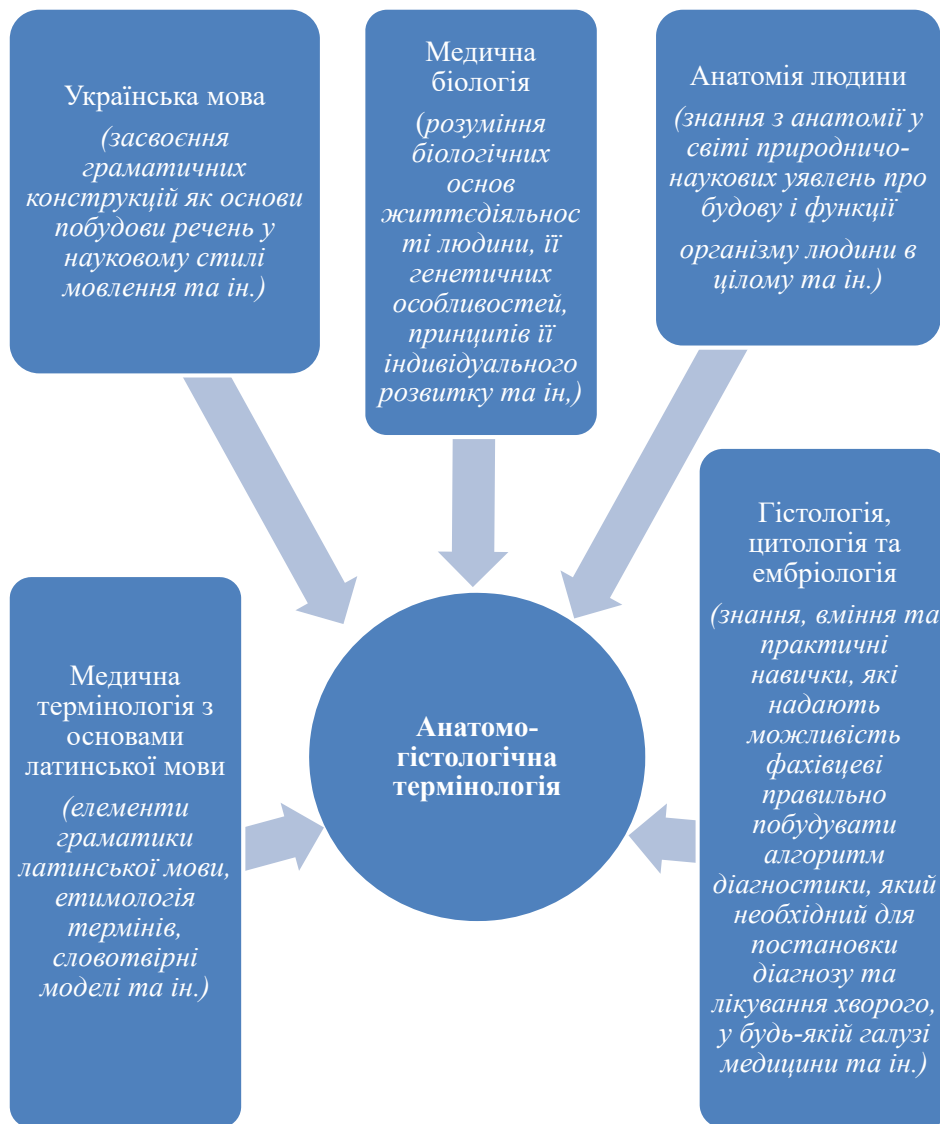

Рис. 2. Приклад міждисциплінарних зв'язків під час вивчення анатомічної та гістологічної термінології у професійній підготовці майбутніх лікарів

анатомо-гістологічної термінології неможливе без вивчення дисципліни «Українська мова», яка передбачає перехід від ознайомлення студентів із медичною лексикою та особливостями слововживання в українській мові до з'ясування специфіки використання цих засобів у діалогах лікаря з хворим. Важливим є засвоєння граматичних конструкцій як основи побудови речень у науковому стилі мовлення, зокрема під час вивчення анатомії, біології, фізики, хімії та інших предметів.

Отже, під час вивчення анатомічної та гістологічної термінології майбутніми лікарями здійснюється кооперація різних наукових дисциплін першого року навчання («Медична термінологія з основами латинської мови», «Медична біологія», «Анатомія людини», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Українська мова» та ін.), у межах яких відбувається циркуляція загальних понять для розуміння явищ у процесі термінотворення та коректному їх вживанні, що становить основу

міждисциплінарного підходу у професійній підготовці майбутніх лікарів.

Висновки. Професійна підготовка майбутніх лікарів передбачає вивчення різних навчальних дисциплін, що пов'язані між собою послідовністю вивчення, забезпечують засвоєння дисциплін подальших років навчання і є відправною точкою для майбутньої професійної діяльності в галузі медицини. Вивчення дисциплін «Медична термінологія з основами латинської мови», «Медична біологія», «Анатомія людини», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Українська мова» та ін. є основою формування професійної термінологічної компетентності, що здійснюється на основі міждисциплінарного підходу під час вивчення анатомічної та гістологічної термінології. Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у розробці методики вивчення анатомічної та гістологічної термінології майбутніми лікарями на засадах міждисциплінарного підходу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Благун С. С. Формування професійної термінологічної компетентності майбутніх магістрів фармацевції засобами інтерактивних технологій. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритетні напрями розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук»*, м. Одеса, 7–8 серпня 2020 р. Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. С. 93–95.
2. Довідник користувача Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) / За ред. І. І. Бабина. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. 128 с.
3. Литвиненко Н. П., Місник Н. В. Термін і терміносистема в контексті інноваційних технологій мовної підготовки. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. 2021. № 32. С. 98–103.
4. Тур О. Термінологічна компетентність – важлива складова мовно-комунікативної компетентності сучасного документознавця. *Матеріали I Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство-2012»*, 25–28 квітня 2012 року, Львів. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. С. 218–219.
5. Шульгай А. Г. Федонюк Л. Я., Мудра А. Є. та ін. Міждисциплінарна інтеграція як складова проблемно-орієнтованого навчання у медичному університеті. *Медична освіта*. 2018. № 4. С. 113–116.
6. Blahun S.S., Naumenko O.M, Stuchynska N.V., Lytvynenko N.P. The use of modern technologies and web tools for organizing distance learning at medical universities. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. CLI (151). С. 205–213. DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-151.2021.23>
7. Blahun S., Stuchynska N., Lytvynenko N., Khmil I., Serhienko T., Hladyshev V. The Communicative Competence of Future Healthcare Specialists in the Context of Pharmaceutical Market Transformation. *Arch. Pharm. Pract.* 2022. № 13(1). P. 74–81.
8. Kaniura, O. A., Melnyk, B. M., Mykytenko, P. V., Novikova, I. M., & Gritsenko, N. L. Professional training of masters of dentistry within quarantine restrictions and martial law: A comparative analysis of educational process. *Wiadomosci lekarskie*. Warsaw, Poland: 1960. 76(4), P. 772–777. DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek202304111>
9. Бусел В. Великий тлумачний словник сучасної української мови. 2005. URL: <https://archive.org/details/velykyislovnyk>
10. Розпорядження від 27 лютого 2019 р. N 95-р «Про схвалення Стратегії розвитку медичної освіти в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-%D1%80#Text>